Important Bird Area: Dniepr floodplain Lojeŭ-Žary

© С. Левый

Code: BY053

Central coordinates: 51°51' N 26°36' E

Location: Gomelskaya voblast: Bragin region, Loeu region

Area: 36232 ha

IBA Criteria: A1, B2, B3, A4i

National conservation status: паўночная частка Біялагічны заказнік рэспубліканскага значэння «Днепра-Сожскі» (15212 га)

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці, утворана ў 2010 годзе

Site description:

Тэрыторыя размешчаная на паўднёвым усходзе Беларусі і на ўсім працягу на мяжы з Украінай. Працягласць агульнага (памежнага) участку складае больш за 150 км. Шырыня поймы Дняпра з беларускага боку значна змяняецца – ад некалькіх сотняў метраў да некалькіх кіламетраў. На ўчастках з вузкай поймай берагі стромкія абрывістыя, вышыня берага можа складаць ад некалькіх метраў да 10-15 м.

Шырыня рэчышча складае на дадзеным участку 0,8-1,5 км, у раёне на поўнач ад Кіеўскага вадасховішча - да 3-5 км. Рэчышча звілістае, мае шмат перакатаў і

мялізн. Ніжэй в. Жылічы моцна меандрыруе, з шматлікімі пратокамі і тонямі. Падчас вясновай паводкі пойма падтапляеца на шырыню да 3-5 км. У засушлівыя гады Днепр захоўвае шырыню рэчышча ад некалькіх сотняў метраў да кіламетра і больш. Даліна ракі характарызуецца наяўнасцю старажытных тэрас (асабліва выразна вылучаныхкаля вёсакБывалькі - Дзеражычы).

Раней, відаць, пойма на значнай плошчыкасілась. Зараз косіца не значная частка. Натуральны гідралагічны рэжым практычна не парушаны. Найбольш шырока распаўсюджаны ў пойме Дняпра наступныя тыпы біятопаў: поймавыя вільготныя лугі, хмызняковыя зараснікі з адзінкавымі дрэвамі або групы дрэў, сухія рознатраўныя лугі, якія нагадваюць стэпы, рагозна-трысняговыя зараснікі, старыцы, зацягнутыя суцэльным дыванам водных раслін.

Вырашальнай умовай развіцця расліннасці і яе размеркавання па тэрыторыі поймы з'яўляецца мезарэл’еф і рэжым увільгатнення глеб, які рэзка змяняецца па ўзроўнях - ад лугова-стэпавага, на высокіх, да балотнага на нізкіх берагах. Лясная расліннасць прадстаўленая разрэджанымі, фрагментарнымі ўчасткамі. На ўзнёслых участках, некалі ўяўляўшых сабой фрагменты сухіх пяшчаных выдмх з беднай разрэджанай ксерафітнай расліннасцю сёння ўласноўным прадстаўлены хваёвыяпасадкі. У паніжэннях распаўсюджаны алешнікі, бярэзнякі, лазнякі.

Паўночная частка ТВП - заказнік "Днепра-Сожскі". Міжрэчча рэк Сож і Днепр - гэта адна з унікальных экасістэм Беларусі. Тэрыторыя ахоплівае шырокія поймы рэк Сож і Днепр, уключае поплавы, поймавыя дубровы, старыцы і азёры, па берагах зарослыя хмызняком. Узнёслыя ўчасткі заняты хваёвымі лясамі. Увогуле ў заказніку землі занятыя лясамі складаюць 48%, лугамі - 30%, хмызняковымі зараснікамі - 20%. Усяго на тэрыторыі заказніка адзначана 656 відаў вышэйшых раслін. У тым ліку 3 віда дзеразы, 6 – хвашчоў, 7 – папарацей, 1 – голанасенных, 639 – пакрытанасенных.

Habitats:

Тэрыторыя размешчаная на паўднёвым усходзе Беларусі і на ўсім працягу на мяжы з Украінай. Працягласць агульнага (памежнага) участку складае больш за 150 км. Шырыня поймы Дняпра з беларускага боку значна змяняецца – ад некалькіх сотняў метраў да некалькіх кіламетраў. На ўчастках з вузкай поймай берагі стромкія абрывістыя, вышыня берага можа складаць ад некалькіх метраў да 10-15 м.

Шырыня рэчышча складае на дадзеным участку 0,8-1,5 км, у раёне на поўнач

ад Кіеўскага вадасховішча - да 3-5 км. Рэчышча звілістае, мае шмат перакатаў і мялізн. Ніжэй в. Жылічы моцна меандрыруе, з шматлікімі пратокамі і тонямі. Падчас вясновай паводкі пойма падтапляеца на шырыню да 3-5 км. У засушлівыя гады Днепр захоўвае шырыню рэчышча ад некалькіх сотняў метраў да кіламетра і больш. Даліна ракі характарызуецца наяўнасцю старажытных тэрас (асабліва выразна вылучаныхкаля вёсакБывалькі - Дзеражычы).

Раней, відаць, пойма на значнай плошчыкасілась. Зараз косіца не значная частка. Натуральны гідралагічны рэжым практычна не парушаны. Найбольш шырока распаўсюджаны ў пойме Дняпра наступныя тыпы біятопаў: поймавыя вільготныя лугі, хмызняковыя зараснікі з адзінкавымі дрэвамі або групы дрэў, сухія рознатраўныя лугі, якія нагадваюць стэпы, рагозна-трысняговыя зараснікі, старыцы, зацягнутыя суцэльным дыванам водных раслін.

Вырашальнай умовай развіцця расліннасці і яе размеркавання па тэрыторыі поймы з'яўляецца мезарэл’еф і рэжым увільгатнення глеб, які рэзка змяняецца па ўзроўнях - ад лугова-стэпавага, на высокіх, да балотнага на нізкіх берагах. Лясная расліннасць прадстаўленая разрэджанымі, фрагментарнымі ўчасткамі. На ўзнёслых участках, некалі ўяўляўшых сабой фрагменты сухіх пяшчаных выдмх з беднай разрэджанай ксерафітнай расліннасцю сёння ўасноўным прадстаўлены хваёвыяпасадкі. У паніжэннях распаўсюджаны алешнікі, бярэзнякі, лазнякі.

Паўночная частка ТВП - заказнік "Днепра-Сожскі". Міжрэчча рэк Сож і Днепр - гэта адна з унікальных экасістэм Беларусі. Тэрыторыя ахоплівае шырокія поймы рэк Сож і Днепр, уключае поплавы, поймавыя дубровы, старыцы і азёры, па берагах зарослыя хмызняком. Узнёслыя ўчасткі заняты хваёвымі лясамі. Увогуле ў заказніку землі занятыя лясамі складаюць 48%, лугамі - 30%, хмызняковымі зараснікамі - 20%. Усяго на тэрыторыі заказніка адзначана 656 відаў вышэйшых раслін. У тым ліку 3 віда дзеразы, 6 – хвашчоў, 7 – папарацей, 1 – голанасенных, 639 – пакрытанасенных.

Birds:

У вогуле пад час даследванняў на гэтай тэррыторыі адзначана каля 200 відаў птушак, з якіх гняздуюць альбо верагодна гняздуюць 139 відаў. Іншыя адзначаюцца пад час міграцыі. Найбольшае значэнне гэтая тэрыторыя мае для такіх відаў як дубальт *Gallinagomedia*, драч *Crexcrex,* малая крычка *Sterna albifrons*, белакрылая крычка *Chlidonias leucopterus*, звычайны пагоніч *Porzanaporzana*, ластаўка-зямлянка *Riparia riparia* і інш. Арнітафаўна тэррыторыі слаба вывучана і

таму патрабуе далейшых даследванняў.

Other animal groups:

Іншыя группы жывел таксама даследаваны не дастаткова. З млекакормячых адзначана 36 відаў.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2003-2010)	IBA criteria
Lesser white-fronted goose *Anser erythropus*	P	+	2006-2010	Poor		
Greylag goose *Anser anser*	P	+	2006-2010	Poor		
Pintail *Anas acuta*	P	+	2006-2010	Poor		
Garganey *Anas querquedula*	B	250-300 breeding pairs	2003-2004	Medium		B2
Smew *Mergus albellus*	P	+	2006-2010	Poor		
Bittern *Botaurus stellaris*	B	10-15 males only	2006-2010	Medium		
Little bittern *Ixobrychus minutus*	B	5-10 breeding pairs	2003-2004	Medium		
Night heron *Nycticorax nycticorax*	B?	+	2003-2004	Poor		
Great white egret *Casmerodius albus*	B	+	2006-2010	Poor	↑	
Black stork *Ciconia nigra*	B	+	2006-2010	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2003-2010)	IBA criteria
Black kite *Milvus migrans*	B	1-5 breeding pairs	2006-2010	Medium		
White-tailed eagle *Haliaeetus albicilla*	B	3-5 breeding pairs	2003-2004	Medium		
Short-toed eagle *Circaetus gallicus*	P	+	2006-2010	Poor		
Hen harrier *Circus cyaneus*	B	+	2006-2010	Poor		
Osprey *Pandion haliaetus*	P	+	2006-2010	Poor		
Kestrel *Falco tinnunculus*	B	+	2006-2010	Poor		
Hobby *Falco subbuteo*	B	+	2006-2010	Poor		
Spotted crake *Porzana porzana*	B	250-300 males only	2003-2004	Medium		B3
Corncrake *Crex crex*	B	150-300 males only	2003-2004	Medium		
Crane *Grus grus*	B	> 4 breeding pairs	2007	Poor		
Oystercatcher *Haematopus ostralegus*	B	~ 20 breeding pairs	2006-2010	Medium		
Ringed plover *Charadrius hiaticula*	P	+	2006-2010	Poor		
Ruff *Philomachus pugnax*	P	+	2006-2010	Poor		
Great snipe *Gallinago media*	B	20 males only	2002	Medium		A1

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2003-2010)	IBA criteria
Black-tailed godwit *Limosa limosa*	B	+	2006-2010	Poor		
Whimbrel *Numenius phaeopus*	P	+	2006	Poor		
Curlew *Numenius arquata*	P	+	2006-2010	Poor		
Greenshank *Tringa nebularia*	P	+	2006-2010	Poor		
Marsh sandpiper *Tringa stagnatilis*	P	+	2006-2010	Poor		
Terek sandpiper *Xenus cinereus*	B	5-10 breeding pairs	2006-2010	Medium		
Little gull *Hydrocoloeus minutus*	P	+	2006-2010	Poor		
Common gull *Larus canus*	P	+	2006-2010	Poor		
Little tern *Sternula albifrons*	B	30-50 breeding pairs	2003-2004	Medium		B2
Whiskered tern *Chlidonias hybrida*	B	+	2006-2010	Poor		
Black tern *Chlidonias niger*	B	150 breeding pairs	2003-2004	Medium		B2
Black tern *Chlidonias niger*	P	1000-1500 individuals	2003-2004	Medium		
White-winged black tern *Chlidonias leucopterus*	P	3000-5000 individuals	2003-2004	Medium		A4i

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2003-2010)	IBA criteria
Eagle owl *Bubo bubo*	B	2 breeding pairs	2006-2010	Poor		
Kingfisher *Alcedo atthis*	B	+	2006-2010	Poor		
White-backed woodpecker *Dendrocopos leucotos*	B	+	2006-2010	Poor		
Crested lark *Galerida cristata*	B	+	2006-2010	Poor		
Sand martin *Riparia riparia*	B	20000-30000 breeding pairs	2003-2004	Medium		B3
Collared flycatcher *Ficedula albicollis*	B	+	2003-2004	Poor		
Azure tit *Cyanistes cyanus*	B?	+	2003-2004	Poor		
Lesser grey shrike *Lanius minor*	B	+	2003-2004	Poor		

Other biodiversity:

Звяры: арэшнікавая соня *Muscardinusavellanarius*.

Рэптыліі: болотная чарапаха*Emisorbicularis.*

Расліны: званок лілеялістый*Adenophoralilifolia*, цыбуля скарада *Allium scorodoprasum*, кураслеп лясны *Anemonesylvestris*, асака ценявая *Carexumbrosa*, павойнік прамы*Clematisrecta*, гваздзік армерыяпадобны *Dianthusarmeria*, лілея кучаравая*Liliummartagon*, касач сібірскі *Irissibirica*, наяда вялікая *Najasmajor*, гарлачык белы *Nymphaeaalba*, шалфей лугавы *Salviapratensis*, вадзяны арэх плывучы *Trapanatans*, фіялка багнавая*Violauliginosa*, граздоўнік многараздзельны *Botrychiummultifidum*, падвей стройны Eriophorumgracile.

Threats:

Вясновае выпальванне расліннасці ў пойме, асабліва ў гады, калі адсутнічаюць павадкі, аказвае крайне негатыўны ўплыў на жывёл і расліны.

Перавыпас жывёлы. На многіх частках поймы адбываецца парушэнне структуры натуральных раслінных супольнасцей. Гэта выражаецца ў змяненні складу расліннасці лугоў. Найбольшую шкоду наносіць кашарная жывёлагадоўля. Яна не толькі цалкам знішчае раслінны пакроў, але і з'яўляецца моцнай крыніцай забруджвання вод і глебы нітратамі.

У сувязі з істотным скарачэннем сенакосных плошчаў у пойме назіраецца хуткае зарастанне балот і адкрытых лугоў лазняком.

Лесааднаўленне на сухіх пясчаныж дзюнах вядзе да знішчэння рэдкіх экасістэм і месцаў пражывання відаў.

Recommendations for the conservation:

Для захавання тэрыторыі варта стварыць рэспубліканскі ландшафтны заказнік на ўсёй плошчы ТВП. Але ў першую чаргу неабходна дадатковыя даследванні арнітафаўны і іншых груп жывёл і раслін, а таксама даследванні накіраваныя на выяўленне негатыўных фактараў адмоўна уплываючых на экасістэмы тэррыторыі.

Неабходна таксама забарона кашарнага ўтрымання жывёл, абмежаванні па залясенню пясчаных выдм, і забарона веснавога палявання на вадаплаваючых птушак.

References:

Абрамчук А.В. Абрамчук С.В. Наблюдения за редкими видами птиц на

пограничном Днепре. // Беркут т. 13, вып. 1, 2003 г. – С. 128-132.

Кусенков А.Н., Горошко З.А., ШелякинИ.А. Редкие и охраняемые виды птиц Днепро-Сожского заказника // Прыроднае асяроддзе Палесся: асаблівасці і перспектывы развіцця. -Брэст, 2008.-С.158

Кусенков А.Н., Лепешко О.В., Торманова О.А. Весенний пролет представителей отряда Anseriformes в междуречье Днепра и Сожа 2008 года // Биологическое разнообразие Белорусского Поозерья: современное состояние, проблемы использования и охраны. -Витебск, 2008.-С.149-150

Svazas S., Monqin E., Grishanov G., Kuresoo A., Meissner W. O.M.P.O. Migratory Birds of the Western Palearctic. Snipes of the eastern Baltic region and Belarus. – Vilnus, 2002. – S.15-35.

Authors : Абрамчук А.В., Гарошка З.А.

---

* *Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*